

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ

UZUN TEZ ÇALIŞMASI

‘MÜCADELE İZLEĞİ’

Rehber Öğretmen: Şefika Betül Buzluk

Öğrencinin Adı: Hüseyin Ziya

Öğrencinin Soyadı: İmamoğlu

Öğrencinin Numarası: 01129-0050

Sözcük Sayısı: 3713

Araştırma Sorusu: Yaşar Kemal’in “Sarı Sıcak” adlı yapıtındaki “Sarı Sıcak”, “Bebek”, “Pis Hikaye”, “Sinek”, “Keçi”, “Dükkancı”, “Beyaz Pantolon”, “Hançer” ve “Yatak” adlı öykülerde aktarılan “*Mücadele*” izleği nasıl işlenmiş ve geliştirilmiştir?

ÖZ(ABSTRACT)

Yaşar Kemal'in "Sarı Sıcak" adlı yapıtındaki hemen hemen bütün öykülerinde diğer yapıtlarında da derinlemesine ele aldığı "mücadele" izleği, özellikle Anadolu halkının unutulmuşluğa, doğaya ve adaletsizliğe karşı verdiği mücadeleyle işlenmiştir. Bu bağlamda bu tezde Yaşar Kemal'in yoğunlukla kaleme aldığı "mücadele" olgusunun ele alınışında kullanılan teknikler ve benimsenen üsluplar üzerine çalışılmıştır. Bu izleğin seçilişinin en temel nedeni Yaşar Kemal'in genel yönelişinin bu izlek üzerine olmasının yanında, kitaptaki öykülerde işlenen ana izleklerin "mücadele" izleği paralelinde gelişmesidir. Bu nedenle "mücadele" izleği aslında "Sarı Sıcak"taki öykülerin odağını oluşturmuştur. Belirli bir plan dâhilinde incelenen "mücadele"; doğa, yoksulluk, kişiler, devlet ve devlet aygıtının temsilcileri ile mücadele olmak üzere dört ana başlık altında toplanmış, her ana başlık da kendi içerisinde olaylar, betimlemeler ve figürler olmak üzere üç alt başlıkta ele alınmıştır. Alt başlıklarda her bir öyküde eğer ele alınabiliyorsa olay örgülerine göndermeler yapılmış ve alıntılarla desteklenip açıklanmıştır. Sonuçta, Yaşar Kemal'in çeşitli anlatım teknikleri üzerinden diğer yapıtlarında da görülen üslubuyla Anadolu halkının unutulmuşluğa, yoksulluğa ve sosyal adaletsizliğe karşı verdiği insanüstü mücadeleyi figürlerin duygu ve düşünceleri paralelinde, anlatım teknikleri, figürler ve olaylar üzerinden aktardığı görülmüştür. Bu yapıt üzerine yapılacak bir diğer çalışmada yapıttaki figürlerin mücadelecî mizaçlarına ve değişken duygu durumlarına özellikle de yaşadıkları hüznün, sevinç, umut karmaşasına vurgu yapılarak, bu olgular ve durumlar derinlemesine incelenebilir.

Öz Sözcük Sayısı: 209

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	4
1. DOĞA İLE MÜCADELE	
a) Doğa İle Mücadele'nin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması	
i. Doğa İle Mücadele'nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması.....	4
b) Doğa İle Mücadele'nin Figürler Üzerinden Anlatılması.....	6
c) Doğa İle Mücadele'nin Olaylar Üzerinden Anlatılması	7
2. YOKSULLUK İLE MÜCADELE	
a) Yoksulluk İle Mücadele'nin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması	
i. Yoksulluk İle Mücadele'nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması.....	8
ii. Yoksulluk İle Mücadele'nin Diyaloglar Üzerinden Anlatılması.....	9
b) Yoksulluk İle Mücadele'nin Figürler Üzerinden Anlatılması.....	10
c) Yoksulluk İle Mücadele'nin Olaylar Üzerinden Anlatılması.....	12
3. FİGÜRLER İLE MÜCADELE	
a) Figürler İle Mücadele'nin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması	
i. Figürler İle Mücadele'nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması.....	12
ii. Figürler İle Mücadele'nin Diyaloglar Üzerinden Anlatılması.....	13
b) Figürler İle Mücadelenin Figürler Üzerinden Anlatılması.....	14
4. DEVLET VE DEVLET AYGITININ TEMSİLCİLERİ İLE MÜCADELE	
a) Devlet ve Devlet Aygıtının Temsilcileri İle Mücadelenin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması	
i. Devlet ve Devlet Aygıtının Temsilcileri İle Mücadele'nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması.....	15
SONUÇ.....	16
KAYNAKÇA.....	17

MÜCADELE İZLEĞİ

Giriş

Mustafa Kemal Paşa'nın en sevilen sözlerinden bir tanesi "Yaşamak, didinmek ve çarpışmak demektir. Kim bu çarpışmada kazanırsa o yaşar."dır. Bu söz aslında hayatın tanımını yapmaktadır ve Atatürk'e göre hayat çarpışmak ve didinmektir, yani aslında hayat mücadeleden başka bir şey değildir. Yaşadığımız hayat verdiğimiz mücadelelerden ve bu mücadeleleri kazanıp kazanamayışımıza bağlıdır. İşte Mustafa Kemal Paşa'nın bu düşüncesi Yaşar Kemal'in yazınsal metinlerinin kaynağını oluşturur. Yaşar Kemal, yazınsal yapıtlarında Anadolu halkı ve bu halkın yaşayabilmek için verdiği amansız mücadeleyi anlatır. Bu bağlamda Yaşar Kemal Anadolu halkının acımasız Anadolu uzamına, yokluğa ve de bu uzamın acımasız ve adaletsiz ağaları ile yöneticilerine karşı verdiği "mücadele" izleği Gündeşlioğlu'nun "Yürü bre fıkarcılık elinden/Dolanıp belime kuşak olmuşsun" beyiti ile başlayan Orta Direk, İnce Memed ve üzerinde özellikle durulacak olan "Sarı Sıcak" adlı yapıtların temelini oluşturur. Özellikle, "Sarı Sıcak"ta üzerinde durulmuş olan bu "mücadele" izleğine "Sarı Sıcak", "Bebek", "Pis Hikaye", "Sinek", "Keçi", "Dükkancı", "Beyaz Pantolon", "Hançer" ve "Yatak" adlı öykülerde yer verilmiştir. Bu nedenle bu öykülerdeki "mücadele" izleği karşılaştırmalı olarak ve başlıklar ve alt başlıklar halinde ele alınarak incelenmiştir.

1. DOĞA İLE MÜCADELE

a) Doğa İle Mücadele'nin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması

i. Doğa İle Mücadele'nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması

"Sarı Sıcak" adlı yapıttaki "Sarı Sıcak" adlı öykü ağanın evine çalışmaya giden bir çocuğun hikâyesini aktarır ve bu hikaye üzerinden "mücadele" izleğine yer verilir. Özellikle betimlemeler doğa ile "mücadele" izleğinin aktarılmasında kullanılmıştır: "*Gün tepeye doğru yekindi. Ortalık ışığa boğulmuş... Topraktaki ekin saplarına (...) Destecilerin yüzleri toza bulanmış, yüzlerden oluk oluk ter süzülüyor. Dört bucağa ateş düşmüş yanıyor.*" (Kemal,13).

Bu uzam betimlemesinde “mücadele” izleği doğanın çetin koşulları betimlenerek aktarılmıştır. Sıcak, boğucu ve yorucu olarak nitelenen atmosfer ve uzam betimlenerek burada çalışan işçilerin ve özellikle de küçük çocuğun bu çetin doğaya ve yakıcı sığağa karşı verdiği mücadeleye vurgu yapılarak bu olgu okuyucuya aktarılmış, anlatıma canlılık katılmıştır.

“Bebek” adlı öyküde doğa ile “mücadele” izleğini somutlaştıran bir uzam betimlemesine yer verilmiştir: *“Günün tepeye dikildiği, ortalığı kavurduğu zaman, adam o zaman elini yere değdiremez, ayağını toprağa basamaz olur. Otlar boyunlarının bükler, pamukların yaprakları durulur...(Kemal,41)*. Bu uzam betimlemesinde yapıtın başlığı olan “Sarı Sıcak” paralelinde ortalığı kasıp kavuran yakıcı sığağa ve bu sığağın otların boynunu bükten, pamukların yapraklarına zarar veren etkisine vurgu yapılarak bu uzam içerisinde bebeğe ninni söylemeye çalışan Kör Karı’nın ve yaşam savaşı veren bebeğin doğaya karşı, doğanın sığağına karşı mücadelesi, bu mücadelenin büyüklüğü ve zorluğu aktarılmıştır.

“Beyaz Pantolon” adlı öyküde “mücadele” izleğini tamamlayıcı betimlemelere yer verilmiştir:

“Öğleüstünün sığağı tozlu yola, (...) kül rengi göğe, (...) boynunu bükmüş tozlu otlara, kavrulmuş çimenler üstündeki sarı çiçeklere, kurumuş çalı yığınınna, her şeye işlemiş, her yeri kavuruyordu. Sıcaktan bütün dünya, canlısıyla cansızıyla terliyordu. Mustafa da işte bu sıcakta durmadan çalı öğüten ateşe çalı yetiştiriyor, terliyordu.”(Kemal,98).

Bu uzam betimlemesi ve son cümlede görülen öyküleyici anlatım biçimi ile birlikte, Anadolu uzamındaki güneşin kavuruculuğuna, sığağın yakıcılığına ve bu sığağa rağmen istediği bir “beyaz pantolon” için çalışan, bu yakıcı sıcak ile yani doğanın çetinliği ile mücadele eden Mustafa figürü aktarılır. Bu bağlamda doğa ile mücadele izleği, yaratılan ve hissettirilen yakıcı uzam atmosferi ve Mustafa figürü üzerinden somutlaştırılarak ele alınır.

Doğa ile mücadele izleğinin betimlemeler paralelinde işlendiği bir diğer öykü ise “Sinek” adlı öyküdür ve bu bağlamda bir uzam betimlemesine yer verilmiştir: *“Acı çürümüş ot kokusu... Sıcak... (...) Sivrisinekler kara bir bulut örneği başlarında dönüyor. Kadın çırpına çırpında yorulmuş, elleri kalkmaz olmuş... Tüm bedeni şiş içinde. Sivrisinek giyit falan*

dinlemiyor.”(Kemal,83). Bu uzam ve figür betimlemesinde diğer öykülerde de üzerinde durulduğu gibi sıcak ve kavurucu olan uzama ve bunun yanın da uzamın bir parçası olan sivrisineklere değinilmiş ve bu sineklerin de etkisiyle zarar gören kadının vücuduna vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda, sıcak ile ve özellikle sıtma yapan sivrisineklerin ve bu sineklerin insan vücuduna verdiği zararın aktarılmasıyla, doğa ile mücadele izleği işlenmiş ve doğanın bir parçası olan sivrisinekler ve sıcak ile mücadele eden figürler üzerinden doğa ile mücadele izleği somutlaştırılmıştır.

b) Doğa İle Mücadele'nin Figürler Üzerinden Anlatılması

Sarı Sıcak adlı yapıttaki betimlemeler incelenirken, figürlerin doğa ile mücadeledeki yerine vurgu yapılmış olsa da, figürlerin doğa ile mücadele izleğinde rolü her hikâyenin yapısal temelini oluşturduğunda daha derin incelenmesi ihtiyacı hissedilmiştir. Özellikle “Sarı Sıcak” adlı öyküde doğa ile mücadele figürler üzerinden somutlaştırılarak aktarılmıştır. Hikâyenin odak figürü Osman, küçük bir çocuktur ve ailesinin ihtiyacından dolayı çalışmak zorundadır. Bu bağlamda bu figür sıcak ve acımasız doğa koşullarında ölesiye çalışmak zorunda kalmış ve uzamın zor koşullarıyla mücadele etmiştir: *”Canını dışına takmış Osman. Altan yanıyor, tepeden yanıyor. Ciğerine kızgın bir demir sokuyorlarmış gibi... (Kemal,13)*. İşte ailesinin iyiliği için, zorla yataktan kalkarak ırgatların bile bitap düştüğü bu sıcakta çalışan Osman üzerinden bu bağlamda Anadolu halkının mücadelecı kimliğini somutlaştırılmış, halkın verdiği insanüstü mücadele gözler önüne serilerek, mücadelenin özellikle bu halkın yaşamındaki gerekliliği vurgulanmıştır. Bu durumun paralelinde Osman odak figürü, doğa ile mücadele izleğinin somutlaştırılmasında Anadolu halkının içinde taşıdığı mücadelecı mizacın bir temsilcisi olarak görev yapmıştır.

“Mücadele” olgusunun figürler bağlamında derinlemesine ele alındığı öykülerden bir tanesi ise “Bebek” adlı öykü olmuştur. Bu öyküde öksüz kalan bir bebek ile bu bebeğın babası olan İsmail’in, bu bebeğe bakmaya çalışan Kör Karı’nın ve aynı zamanda bebeğın ölen annesi Zala figürünün doğa ile mücadelesine yer verilmiştir. Zala figürü el alemin kapısında çalışmaktan kurtulmak için canla başla didinir ancak bu süreç sonunda hastalanır ve yaşam savaşı vermek zorunda kalır: *“Düştüğ vardı, Kabil karar değil (...) Ateş düşmüştü yazı yaban. Alev almıştı*

dünyayı. Yarı yolda gelişin, Zala eremeğe doğruldu bir şeyler söyleyecek oldu, söyleyemedi, başı geri düştü.”(Kemal,27). Bu bağlamda Zala'nın yaşamak için ve İsmail'in Zala'yı yaşatmak için verdiği mücadele üzerinden doğa ile mücadele izleği işlenmiştir. Zala'nın ve İsmail'in mücadelesi, çetin uzamın kavurucu ve yakıcı sıcağına karşı verildiğinden bu iki figür doğa ile mücadele olgusunun gözler önüne serilmesinde görev almıştır. Hikâyede bu izleğin üzerinden verildiği iki diğer figür ise bebek ve Kör Karı'dır. Kör Karı yaşlı olmasına rağmen bebeği yaşatabilmek için mücadele verir: *“Gün tepeye dikildi, gün yaktı pişirdi ama karı ne etti ne eyledi de gün ikindi oluncaya dek çocukların yüzüne güne göstermedi.”(Kemal,41).* Kör Karı'nın bu mücadelesi başarısızlıkla sonuçlanarak süreçte hem bebek hem de kendisi ölse de, bu iki figür yaşamak için, birinin yaşatmak için yakıcı ve acımasız uzama karşı verilen insanüstü mücadeleyi aktarmıştır. Bu bağlamda bu iki figür, umudun ve çabanın temsilcisi olmuş Anadolu halkının mücadelecilik kimliğini ve yılmayan yapısını gözler önüne sererek somutlaştırmış ve “mücadele” izleğinin aktarılmasında ve işlenmesinde görev almıştır.

Doğa ile mücadele izleğinin üzerinde durulduğu öykülerden bir tanesi de “Sinek” adlı öyküdür. Bu öyküde, gece vakti tarlada uzanan Hasan ve eşinin aralarında geçen konuşmaya ve bu konuşma sırasında mücadele ettikleri sivrisineklerle yer verilir. Bu iki figürün doğanın bir parçasının olan sivrisineklerle mücadele etmesinin yanında hikâyede değinildiği gibi aslında bütün köy sivrisineklerle mücadele etmektedir. Bu bağlamda bu iki figürün sivrisineklerle verdiği mücadele aslında bütün Anadolu halkının sivrisineklerle karşı verdiği mücadelenin bir göstergesidir. Bu durumun paralelinde “mücadele” izleği bu iki figür üzerinden bütün Anadolu halkına vurgu yapılarak aktarılmış, bu insanların doğaya karşı çaresizliği ve tüm bunlara rağmen direnme, ayakta kalma mücadeleleri ele alınmıştır.

c) Doğa İle Mücadele'nin Olaylar Üzerinden Anlatılması

Doğa ile mücadele izleği yapıt boyunca olay örgüsü içerisindeki çeşitli olaylar ve bu olayların sonuçları ile birlikte de işlenmiş ve aktarılmıştır. Bu olaylara hem betimlemeler hem de figürler üzerinden aktarılan doğa ile mücadele izleği incelenirken vurgu yapılırsa da, yapıt

içerisindeki bazı öykülerdeki önemli olayların da incelenen izleği açıklamadaki etkisine vurgu yapılmak istenmiştir. Bu bağlamda, “Bebek” adlı öyküde gerçekleşen ölüm olayı doğa ile mücadelenin aktarılmasında kullanılmış. Yapıtta, hem Zalaca, hem Kör Karı hem de bebek doğa ile verdikleri mücadele sonunda başarılı olamayıp, ölüme teslim olmuşlardır. İşte bu ölümler, doğanın acımasızlığına, çetinliğine ve bütün bu çetinliğe rağmen canla başla didinen insanların verdikleri mücadelenin büyüklüğüne ve hayatlarının nasıl bu mücadeleye bağlı olduğunu gösterir niteliktedir. Bu durumun paralelinde, işlenen ölüm olgusu, doğa ile verilen mücadelenin nasıl bir ölüm-kalım savaşına dönüştüğünü ve bu acımasız uzamın ne kadar zorlu olduğunu aktararak doğa ile mücadele izleğini somutlaştırmıştır.

2. YOKSULLUK İLE MÜCADELE

a) Yoksulluk İle Mücadele’nin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması

i. Yoksulluk İle Mücadele’nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması

Yoksulluk ile mücadele yapıt boyunca genel anlamda figür betimlemeleri üzerinden anlatılmış, bu betimlemeler ile okuyucuya figürlerin içinde bulunduğu yoksulluk durumu sezdirilerek, yoksulluk olgusu pekiştirilmiştir. “Sarı Sıcak” adlı öyküde, betimlemeler yoksulluk ile mücadelenin aktarılmasında kullanılmıştır: “Çocuğun başı yastıktan yana kaymış, boynu ipincecik, yüzü sarı. Çocuk soluk bile almıyor. (...) Kol bir başparmak kalınlığında ancak var. Derisi kemikten dökülecekmış gibi kırış kırış...”(Kemal,11). Bu betimlemede Osman adlı figürün içinde bulunduğu zayıf ve sağlıksız fiziksel durum aktarılmıştır. Bu durum çocuğun iyi beslenmediğinin ve aynı zamanda yoksullukla mücadele ettiğinin bir göstergesidir ki zaten bu yüzden ağanın evine çalışmaya gitmektedir Osman. Osman’ın betimleme üzerinden aktarılan çelimsiz durumuna rağmen çalışması daha doğrusu çalışmak zorunda kalması üzerinden yoksulluk ile “mücadele” izleği işlenerek, izleğe vurgu yapılmıştır.

Yoksulluk ile mücadele betimlemeler paralelinde “Keçi” adlı öyküde de aktarılmıştır:” *Yalnız en küçüğü, çıplak denebilecek kadar yırtık fistanlı oğlan orali değil, (...)*” (Kemal,79). Bu betimlemede hikâyede oğlakla oynayan küçük çocuğun yırtık fistanlı haliyle fiziksel

görünümü üzerinden yoksulluk ve yokluk durumu aktarılmıştır. Bu yoksulluk durumu ile birlikte hikâyenin olay örgüsü içerisinde yoksulluk ile boğuşan ailenin durumu incelendiğinde bu betimlemenin hem yoksulluğu somutlaştırmak hem de yoksulluğa karşı verilen mücadeleyi tamamlayıcı bir öge olarak kullanıldığı görülebilir. Bu durumun paralelinde bu betimleme üzerinden yoksulluğa karşı verilen mücadele ve bu yoksulluk durumunun figürler üzerindeki etkisi somutlaştırarak aktarılmıştır.

Yoksulluk ve yokluk olgularının ve bu olgular ile mücadelenin betimlemeler paralelinde açıklanarak anlatıldığı bir diğer öykü ise “Pis Hikaye”dir. Bu öyküde yer verilen betimlemelerde köydeki kadınların sırt sırta ve diz dize verip birbirlerinin bitlerini kırmalarına yer verilmiştir: “(...) On, on beş çift kadın tozlu toprağa uzanmışlar, birbirlerinin bitlerini kırıp çene çalıyorlardı. Ekşi ekşi ter kokuyordu ortalık.” (Kemal, 178). İnsanların bitlenmesi ve bit kırmak eylemi çoğunlukla yoksulluk ve geri kalmışlıkla özdeşleştirilen bir eylemdir ki bu eylem bit ilacına bu insanların ulaşamadığının bir göstergesidir. Bu bağlamda, bu insanlar yokluk ve yoksulluk ile yüzleşmektedir. Bit kırma eylemi de öykü içinde onların bir nevi bu yokluk ile mücadele etmelerine somut bir örnek olarak verilmiştir. Bu durumun paralelinde yer verilen betimleme üzerinden köy halkının içinde bulunduğu yokluk ve yoksulluk durumu ve bu duruma karşı verdikleri mücadele, farklı ve yaşamsal bir mücadele üzerinden gözler önüne serilmiştir.

ii. Yoksulluk İle Mücadele'nin Diyaloglar Üzerinden Anlatılması

“Sarı Sıcak” adlı yapıtta yapıt boyunca yoksulluk olgusu ve bu olgu ile birlikte ortaya çıkan “mücadele” izleği diyaloglar üzerinden işlenmiştir. Çeşitli diyaloglar üzerinden figürlerin yoksulluk karşısındaki duygu durumlarına ve mücadele azimlerine yer verilmiştir. “Bebek” adlı öyküden, bu amaç ile kurulmuş bir diyalog yer almıştır: “Ben gönüllü mi geliyorum? Kör olası yokluk. Keyfimden mi geliyorum? Aç kalırık çoluk çocuk. (...) Bilmez değilsin ya bacım.” (Kemal, 19). Bu diyalog üzerinden tarlada çalışan kadınların kendi aralarında geçen bir konuşmaya ve içinde buldukları yokluk ve yoksulluk durumlarına yer verilir ki diyalog Hürü figürü üzerinden, kadınların kendi çocuklarını evde bırakıp, emzirememe pahasına tarlaya gelip çalışmalarını vurgular. Bu bağlamda, Anadolu uzamının kadınları, kimseye

muhtaç olmamak için bu zor koşullara katlanmaktadırlar, üstün bir çaba sarf ederek çalışmakta hatta evlatlarını bile emzirememektedir ki bu da yoksulluk ve yoksulluğa karşı verilen “mücadele” izleğini somutlar niteliktedir. Bu diyalog bağlamında yoksulluk ile mücadele izleği figürler bazında işlenirken, bu mücadelenin nelere mal olduğu vurgulanarak bu izleğe farklı bir bakış açısından yaklaşmıştır.

“Beyaz Pantolon” adlı öyküde yer yer yokluk olgusunu işleyen diyaloglara yer verilmiştir. Öykünün odak figürü olan Mustafa ile annesi arasında geçen diyaloglardan bir tanesi bu diyaloglara örnektir: “*‘Sen büyüyünce...(...) Evimizin üstünü kiremit edersin.Akmaz’ (...)* *‘Babam olsaydı?’ ‘Sen yüksek mekteplere giderdin’*”(Kemal,95). Bu diyalogta Mustafa’nın yetim olduğu ve damın akması ile birlikte annesi ile Mustafa’nın yoksul olduğu aktarılmakla birlikte, bu diyalogta aynı zamanda annesi ile Mustafa’nın içinde buldukları yoksulluğun sonlanmasına dair kurdukları hayaller aktarılmıştır. Bu bağlamda, yoksulluk ve yoksulluk karşısında kurulan hayaller bağlamında otaya çıkan mücadele hırsı bu diyalog üzerinden aktarılmıştır. Hayaller ve zorunluluklar paralelinde ortaya çıkan “mücadele” izleği, yoksulluk ve figürlerle örtüştürülerek işlenmiş ve yoksulluk ile “mücadele” olgusu hayaller bağlamında ele alınmıştır.

b) Yoksulluk İle Mücadele’nin Figürler Üzerinden Anlatılması

“Sarı Sıcak” adlı yapıtta betimlemelerin yoksulluk ile mücadele izleğindeki yeri incelenirken figürlere yer yer göndermeler yapılmış olsa da figürler hem “mücadele” izleğinin işlenmesinde hem de öykülerin yapısal temelinde çok önemli bir yere sahip oldukları için ayrıca incelenme ihtiyacı hissedilmiştir. Bu bağlamda, yapıt boyunca en temel izleklerden bir tanesi olan yoksullukla mücadele izleği figürler üzerinden ele alınmıştır. “Bebek” adlı öyküde bu ele alınışa rastlanmıştır. Zala adlı figür, olay örgüsü içerisinde zorlu çalışma koşulları karşısında canla başla çalışmasına ve bütün mücadele hırsına rağmen koşullar karşısında dayanamayarak vefat etmiştir. Ancak, bu süreç boyunca çalışmaya devam etmiştir ki bu çalışmaya devam etme durumu bir anlamda yoksulluğun kişilere üzerinde kurduğu ruhsal baskıyla bağdaştırılabilir: *(...) Ölünceye kadar çalışırım. Sen, dedi, tutmalıktan, el kapısından bu yıl kurtuldun daha (...) sen çalış, karıncaya pay etme yiyeceğimizi.*”(Kemal,25). Bu

bağlamda, Zala adlı figürün el kapısına muhtaç olmamak için, bir nevi yoksulluktan kurtulma hayali ve kendi işine sahip olma isteği bağlamında kararlılıkla insanüstü bir mücadele sergilediği örneği gösterilebilir ki bu bağlamda Zala adlı figür yoksulluk ile de mücadele etmiştir. Bu mücadelenin nedenselliğini hayallere ulaşma arzusu, umut duygu durumu ve daha iyi bir yarına sahip olma isteği oluşturmuştur. Bu bağlamda, “mücadele” izleği nedensellikleri ile birlikte incelenmiş, bu nedensellikler üzerinden umut duygusuna ve bu duygu bağlamında daha iyiye ulaşma isteğine değinilerek Anadolu halkının mücadelecî mizacına vurgu yapılmıştır.

Yapıtta yoksulluk ile mücadele izleğine yer verilen metinlerden bir diğeri de “Yatak” adlı öyküdür. Bu öyküde yoksulluk ile mücadele figürler üzerinden özellikle de odak figür üzerinden aktarılmıştır. Odak figür, babası ölmüş şehirde bir arkadaşı ile birlikte yalnız ve yoksullukla boğuşan bir çocuktur. Bu bağlamda odak figür yoksulluk ile yüzleşmiştir: *“İkimizin de parası yoktu. (...) Öğrencileri fabrikada çalıştırmak yasakmış! Neden yasakmış, bir türlü anlayamıyordum. Bu yıla kadar ne güzel çalışıp okumuştum. (...) Beş parasız... Başımı sokacak bir ağaç kovuğu bile yok!”* (Kemal,44). Bu figür yoksulluk ile boğuşmasının yanında devletin çocukların iyiliği bağlamında yaptığı çocuk işçi yasağına karşı bir tavır almıştır. Bu tavır alış durumu aslında yoksulluk olgusunun figür üzerindeki etkisini somutlaştırmakla birlikte, yoksulluğa karşı mücadele etmek uğruna içinde bulunduğu hem okuma hem çalışma durumunu gözler önüne sermiştir. “Yatak” adlı öyküde yoksulluk ve bu olgu ile “mücadele” olgusunun üzerinden aktarıldığı bir diğeri ise odak figürün yakın arkadaşı olan Ali figürüdür. Ali figürünün de odak figür gibi dul bir annesi vardır ve yoksulluk ile yüzleşmektedir. Devlet parasız yatılı sınavına girmesi ile birlikte eğitim alıp okumaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, Ali adlı figür yoksulluk ile mücadele etmektedir ve bu mücadeleyi eğitim yolu ile vermektedir. Bu durumun paralelinde, Ali adlı figür üzerinden yoksulluk olgusu, bu olgunun kişi üzerindeki etkileri ve aynı zamanda yoksulluk ile “mücadele” izleği somutlaştırılarak aktarılmıştır. Ali figürü ve odak figür aynı zamanda geleceğe umutla bakıp, iyi günlerin geleceğine inanmışlardır. Bu bağlamda bu iki figürün içinde bulunduğu bu durum onların hayata umutla baktıklarının göstergesi olmuştur ki hayata karşı takınılan bu umut dolu bakış, onların yoksulluk karşısında verdikleri varoluş çabasının nedenselliğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bu iki figür üzerinden umut duygu durumu incelenmiş ve bu duygu durumunun “mücadele” izleği üzerine yansımaları aktarılarak “mücadele” izleği işlenmiştir.

c) Yoksulluk İle Mücadelenin Olaylar Üzerinden Anlatılması

“Sarı Sıcak” adlı yapıtta yoksulluk ile mücadele izleği çeşitli olaylar bağlamında ele alınarak işlenmiştir. Bu olaylara anlatım teknikleri ve figürler incelenirken vurgu yapılmış olsa da, değinilecek olaylar “mücadele” izleğinin aktarılmasında ve öyküleri temelinde önemli bir işleve sahip olduğundan, olaylara ayrıca değinilme ihtiyacı hissedilmiştir. Bu bağlamda, “Sarı Sıcak” adlı öyküde olaylar yoksulluk ile mücadele izleğinin aktarılmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu öyküde, odak figür Osman ailesinin içine bulunduğu olumsuz maddi koşullar nedeni ile bir ağanın evine çalışmaya gitmek zorunda kalmıştır ki Osman’ın ağanın evine gitmesi olayı öyküde temel olarak aktarılan olay olmuştur. Bu olay, daha küçük bir çocuk olan Osman figürünün, yoksulluk ile mücadelede aile içinde sorumluluk alarak kendine göre bir “mücadele” vererek ailesine yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu olay üzerinden de yoksulluk ile mücadele izleği aktarılmıştır.

Yoksulluk ile mücadele izleği olaylar bağlamında aktarıldığı öykülerden bir tanesi Beyaz “Pantolon”dur. Bu öyküde, odak figür Mustafa, istediği beyaz pantolon ve kemeri alabilmek için, annesi ile birlikte içinde bulunduğu olumsuz maddi koşullar dolayısıyla tuğla ocağında çalışmaya gider. Mustafa’nın tuğla ocağına çalışmaya gitmesi olayı öykünün ana izleği olmak ile birlikte, Mustafa’nın içinde bulunduğu yoksulluk durumuna rağmen hayalindeki beyaz pantolona ulaşma arzusu ve umudu ile verdiği mücadeleyi gözler önüne sermiştir. Bu durumun paralelinde, bu olay üzerinden mücadelenin hayallere ulaşmak arzusu ile yapıldığı da vurgulanmıştır.

3. FİGÜRLER İLE MÜCADELE

a) Figürler İle Mücadele’nin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması

i. Figürler İle Mücadele’nin Diyaloglar Üzerinden Anlatılması

Yaşar Kemal'in "Sarı Sıcak" adlı yapıtındaki öykülerde figürlerin birbirleri ile olan karşılıklı mücadelelerine yer verilmiş, bu mücadeleler "diyalog" anlatım tekniği üzerinden incelenmiş ve anlatılmıştır. Bu bağlamda, "Sinek" adlı öyküde de figürlerin birbirleri ile olan mücadelesi diyaloglar üzerinden aktarılmıştır. Öyküde, Hasan ve eşinin tarlada yatarken birbirleri arasında geçen bir diyaloga yer verilmiştir: *"Elim kolum tutmaz oldu sinek kovmaktan... Bedenim tüm parça parça" (...)* 'bu köyde erkek var sanki... Hepiniz de erkek deyi geçinirsiniz. Bir Maraşlı geldi koca ovayı göl etti' (...)'Parası var.'"(Kemal,83-85). Öykünün odak figürü Hasan ve karısı arasında geçen bu diyalogta, Maraşlı adlı bir kişinin parasını kullanarak kendi çıkarları doğrultusunda hareket ederek uzamda sivrisinek sayısının artmasına ve bu durumuna etkisiyle yerli halkın sıtma olmasına vurgu yapılmış, köy erkeklerinin Maraşlının gücü karşısında yetersiz kaldığı aktarılmıştır. Bu bağlamda, bu diyalog ile birlikte köy halkı ile Maraşlı diye tanımlanan figür arasında bir mücadele olduğu aktarılmış, bu da "güçlüyle güçsüz"ün mücadelesini örneklemiştir. Bu mücadele içerisinde, Anadolu halkının güçlü karşısında ezilişi ancak bu ezilişe rağmen Hasan'ın hükümete gidip Maraşlıya karşı tavır alması üzerinden de halkın mücadeleye devam edişi vurgulanmıştır. Bu bağlamda, kullanılan diyalog ile birlikte mücadelenin nedenselliği açıklanarak, yaşanan mücadelenin kişiler üzerine etkisi somutlaştırılarak "mücadele" izleğine vurgu yapılmıştır.

"Hançer" adlı öyküde figürlerin birbirleri ile olan mücadeleleri ve çatışmaları "Hançer" adlı öyküde de aktarılmıştır. Öykünün odak figürü Hüseyin ile Ali ile arasında geçen bir diyaloga yer verilmiştir: *"Senin arkandan bir attı tuttu..."(...)'Tüm Çukurovada ondan namussuz adam bulunmaz. Elci değil, Irgat celladı. Ağların it, ırgatların düşmanı... Senin bir çuval pamuğu onca ırgadın içinde Ağaya gösterip seni rezil etmese olmaz mıydı?'"(Kemal,89-90).* Bu diyalogta, Hüseyin odak figürü ile elci arasında yaşanan çatışma ve mücadeleye ve bu mücadelenin sonuçlarına değinilmiştir. Bu bağlamda, diyalog içerisinde elcinin ırgatları nasıl ezdiği, Hüseyin'i nasıl rezil ettiği vurgulanarak, ırgatların bu figür karşısındaki ezilmişliği ve Hüseyin figürünün bu figür ile olan mücadelesi gözler önüne serilmiştir. Bu durumun paralelinde, diyalog üzerinden mücadele izleği, bu "mücadele" izleğinin figürler arası çatışmadaki etkisi figürler bağlamında ele alınmıştır.

ii. Figürler İle Mücadele'nin Betimlemeler Üzerinden Anlatılması

Yaşar Kemal'in "Sarı Sıcak" adlı yapıtındaki öykülerde, figürler arası çatışmalar ve mücadeleler ve bu mücadelelerin figürler üzerindeki etkileri betimlemeler üzerinden ele alınmıştır. Bu bağlamda, "Dükkancı" adlı öykünün odak figürü Darandelili Mehmet Efendi ile Yeriyoşullular köyüne bu dükkancıya rakip olarak gelen bir diğer dükkancı figür arasında bir mücadele ve çatışma görülür ki bu mücadele ve bu mücadelenin figürler üzerindeki etkisi bir betimleme üzerinden aktarılmıştır: *"Satıcı çömelmiş, sırtını çite dayamış, başı eğik duruyor. Camekan bir yanda, camı paramparça...(...)Tozun toprağın içine sabun, şeker, boyalı çocuk oyuncakları, daha bir sürü öteberi karışmış."*(Kemal,71). Bu betimlemede satıcı olan bir figürün köye ekmek parası için gidişi ve bu bağlamda kendini var etme çabası üzerinden Mehmet Efendi ile girdiği mücadele ve bu mücadelenin sonucunda satış aranasının paramparça oluşu ve fiziksel anlamda da zarar görmesi anlatılmıştır. Bu betimleme paralelinde, yine figürlerin neler pahasına mücadeleye girdiği ve güçlü olanın güçsüzü ezdiği aktarılmıştır.

b) Figürler İle Mücadelenin Figürler Üzerinden Anlatılması

"Sarı Sıcak" adlı yapıttaki öykülerde, figürler arası mücadeleler figürler üzerinden ele alınmıştır. Bu bağlamda "Pis Hikaye" adlı öyküde figürler arası mücadele, figürlerin tavırları, ilişkileri ve karşılık ilişkileri bağlamında ele alınarak incelenmiştir. "Pis Hikaye"de Osman figürüne ablasının Fıdık adında bir kadın alması ve Fıdık'ın başta ağa oğlu olmak üzere köyün delikanlıları tarafından tacize ve tecavüze uğraması aktarılmıştır. Bu bağlamda, Osman figürü ve ağanın oğlu arasında ve aynı zamanda Fıdık ve köyün delikanlıları arasında çatışmalar ve mücadeleler olmuştur. Bu mücadeleler içerisinde ağanın oğlu altında, bir anlamda "egemen güç" altında ezilen Osman, Fıdık için ağanın oğluna ve köye karşı gelmiş ve bunun yanında Fıdık figürü ise var oluş çabası içerisinde onu taciz eden ve ona tecavüz eden kişilere karşı mücadele etmiştir. Bu bağlamda bu iki figürün köyün egemen yapısını oluşturan figürler ile mücadele etmesi, egemen yapı ve algıya karşı olan tepkileri ile birlikte "mücadele" izleği figürler bağlamında ele alınmıştır.

4. DEVLET VE DEVLET AYGITININ TEMSİLCİLERİ İLE MÜCADELE

a) Devlet ve Devlet Aygıtının Temsilcileri İle Mücadelenin Anlatım Teknikleri Üzerinden Anlatılması

i. Devlet ve Devlet Aygıtının Temsilcileri İle Olan Mücadelenin Diyaloglar Üzerinden Anlatılması

“Sarı Sıcak” adlı yapıtta, figürlerin devlet aygıtı ve bu aygıtın temsilcileri ile olan mücadeleleri yapıt boyunca ele alınmıştır. Bu bağlamda, yer yer figürler ile devlet ve devletin temsilcileri arasında çatışmalar görülmüştür. Bu çatışmanın yanında figürlerin, devlet aygıtını kendi kişisel çıkarları için kullanmaları ve aynı zamanda devlet aygıtının üzerine düşeni yapamadığı durumlar da yapıt içerisinde yer almıştır. Devlet aygıtı ile olan çatışmalar ve devlet aygıtının kişisel çıkarlara aleti diyaloglar üzerinden verilmiştir. Bu durumun paralelinde, “Sinek” adlı öyküde, odak figür Hasan ve eşinin arasında geçen diyalog bağlamında, devlet aygıtı ve bu aygıtın temsilcilerine karşı verilen mücadele gözler önüne serilmiştir: *”Biz korkmadık. Muhtar para yedi.(...)’Maraşlının sözü geçgil...Hökümette adamı var.”(Kemal,86)*. Bu diyalogta, maddi çıkarları uğruna halkı zor durumda bırakan Maraşlının, devlet aygıtını ve bu aygıtın temsilcilerinin nasıl manipüle ettiği aktarılmıştır ki bu bağlamda, Anadolu halkı bir nevi devlet ve bu aygıtın temsilcileri ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu durumun paralelinde, devlet aygıtı “egemen güç”ün yanında yer almış, halkı zor durumda bırakmış ve bu diyalog üzerinden devlet ve devlet aygıtının temsilcileri ile mücadele izleği somutlaştırılarak aktarılmıştır.

Devlet aygıtı, yapıt içerisinde, toplumsal koşulların zorluğu altında ezilen cahil halk tarafından bu olumsuz koşullardan kurtulmak için bir araç olarak görülmüştür ki bu bağlamda halkın devlet aygıtını arkasına almaya çalışarak devleti bir güvence gibi gördüğüne de vurgu yapılmıştır. Bu durum, “Dükkancı” adlı öyküde, Memed Efendi ile kızı arasında geçen diyalog üzerinden aktarılmıştır: *“(...) Tilki derisi dolarsın soğukta. Eldiven giyersin ellerine, çifti elli liralık.(...) Hökümet bu. Hökümete karşı durulur mu? Herif hökümet. Hökümet de, dur orada”*(Kemal,66-67). Bu diyalog içerisinde Memed Efendi’nin kızını hükümetin bir temsilcisi olan karakol komutanı ile evlenmeye yönlendirerek bir anlamda kızının hayat mücadelesini kolaylaştırmak için yani bir nevi kişisel çıkarlar için devlet aygıtını bir araç

olarak kullanmakta olduğu görülmekte ki bu da halkın devlete olan çıkarıcı yaklaşımını örneklemektedir.

SONUÇ

Yaşar Kemal'in "Sarı Sıcak" adlı yapıtındaki "Sarı Sıcak", "Bebek", "Pis Hikaye", "Sinek", "Keçi", "Dükkançı", "Beyaz Pantolon", "Hançer" ve "Yatak" adlı öykülerde Anadolu halkının unutulmuşluğa, yoksulluğa, çetin doğaya, egemen yapının aktörlerine ve devlet aygıtına karşı verdiği mücadele aktarılmıştır. Bu bağlamda incelenen yapıtların, yapısal bütünlüğü içerisinde "mücadele" izleğinin önemli bir yer tutarak, öykülerin ana izleklerini tamamlayıcı bir görev üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır. "Mücadele" izleğinin "Sarı Sıcak" adlı yapıt boyunca figürler, olaylar, diyaloglar ve betimlemeler gibi anlatım teknikleriyle aktarıldığı ve somutlaştırıldığı görülmüştür. Hemen hemen her yapıtında "mücadele" izleğine ve bu izleğin Anadolu halkıyla nasıl bütünleştiğine de değinen Yaşar Kemal'in, "Sarı Sıcak" adlı yapıtında da beklenildiği gibi "mücadele" izleğini öne çıkardığı ve bu izlek üzerinden Anadolu halkının içinde bulunduğu zorlu koşulları ve halkın mücadelecisi kimliğini yansıttığı belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Kemal, Yaşar. *Sarı Sıcak*. 12th ed. İstanbul: YKY, 2012. Print.
- Kemal, Yaşar. Foreword. *Orta Direk*. 10th ed. İstanbul: YKY, 2012. 7. Print. Dağın Öte Yüzü 1.